

Grote dieren

Wilde zwijnen, edelherten en reeën kun je overal tegenkomen en in grote delen ook grote grazers als Schotse Hooglanders en paarden. Wie veel geluk en geduld heeft kan de bever, wolf, wilde kat, lynx en goudjakhals spotten.

Schotse Hooglander

Natuurbeleving

Het landschap van de Weerter Kempen is een aantrekkelijk en gevarieerd landschap voor natuurliefhebbers en rustzoekers. Hier kan je struinen in een groene wereld van moerassen en ruigtes, speuren naar grote grazers en sporen van de bever. Je kunt wandelen op gemarkeerde routes, klimmen op de stuifzandhellingen en grenzeloos fietsen door een afwisselend mozaïeklandschap.

Landbouw

Aan de randen van de natuur liggen aantrekkelijke landbouwgebieden met economisch gezonde boerenbedrijven die natuurvriendelijk te werk gaan. De kleine parelmoervlinder is een soort die hier goed kan gedijen.

kleine parelmoervlinder

Streefbeeld Weerter Kempen

Voor je ligt het streefbeeld van Natuurmonumenten voor de Weerter Kempen. In 2037 is de Weerter Kempen wat Natuurmonumenten betreft natuurlijk en robuust. In dit ongekunstelde landschap is sprake van natuurlijke dynamiek als gevolg van processen als overstroming, bosvorming, begrazing en veenvorming. Het is een continu veranderend en afwisselend landschap met een rijkdom aan planten en dieren. Natuurlijke processen bepalen het eindbeeld.

Op veel plekken in de Weerter Kempen is het kletsnat en voor mensen bijna ontoegankelijk. Hier ontstaan moerassen, natte bossen en veen. Op de hoger liggende dekzandruggen is het droger. Grasland, bosschages en structuurrijk loofbos bepalen hier het beeld. Op enkele plekken blijven we voorlopig beheeren. Hier zijn nog steeds stuifzand, houtsingels, struwelen, grasland en poelen te vinden.

Het streefbeeld dient als leidraad voor ons beheer en we kunnen ermee goed antwoord geven op de vraag wat we willen als we in gesprek zijn met betrokkenen.

Veenbos

De bovenloop van de Tungelroyse beek is al jaren gedempt, maar de verontreiniging uit het verleden blijft helaas nog altijd een probleem voor de Kruispeel. Toch groeit hier op een van de weinige plekken in Nederland veenbos. Het gebied is rijk aan amfibieën en libellen en er broeden waterral, kleine karekiet en blauwborst.

blauwborst

Stuifzand

In de Tungelroywallen beheeren we bij uitzondering wel. Er komt een aantal zeer zeldzame en sterk bedreigde soorten voor zoals IJslands mos, stuifzandkorrelloof, keverdoder, blauwvleugelsprinkhaan, boomleeuwerik en veldkrekkel.

veldkrekkel

Beekdallandschap met natuur en cultuur

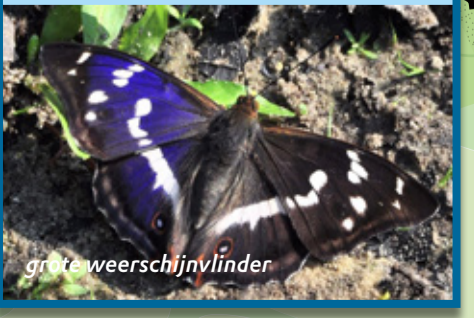
Het traag stromende water krijgt pas ter hoogte van het gebied tussen het Arenen en de Tungelroywallen de vorm van een beek: de Tungelroyse beek. Hier worden natuurlijke processen sterker beheerd dan elders, met als gevolg een hoge soortenrijkdom door de afwisseling van natte bossen, houtsingels, struwelen, kruidrijke graslanden en poelen. Een waardevol leefgebied voor amfibieën, waaronder de boomkikker.

boomkikker

Struwelen en structuurrijk loofbos

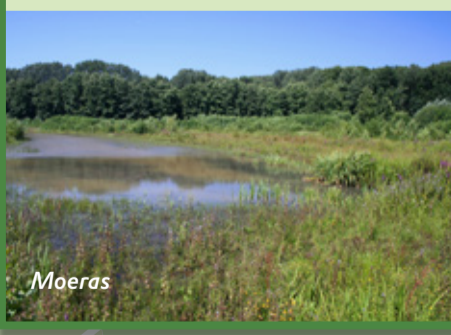
Het landschap gaat langzaam over van grasland met hier en daar struiken naar ruig loofbos. De invloed van grote grazers is hier goed te zien. Zij zorgen ervoor dat er open plekken blijven. Dit landschap biedt mogelijkheden voor onder andere de grote weerschijnvlinder.

grote weerschijnvlinder

Moerassen, natte loofbossen en zeggenvegetaties

Brede zompige laagten, bestaande uit rietmoerassen, natte bossen en uitgestrekte zeggenvegetaties. Er zijn geen sloten of beken meer te vinden. Sinds lange tijd is in dit gebied weer sprake van veenvorming.

Moeras

Vennen, galigaanmoerassen en loofbos

Een uniek vochtig heidegebied met vennen, galigaanmoerassen en structuurrijke loofbossen. Karakteristieke soort voor dit gebied is bijvoorbeeld de levendbarende hagedis

levendbarende hagedis

Legenda Streefbeeld

- Droog loofbos
- Vochtig loofbos
- Droge graslanden met bosjes
- Vochtige graslanden met bosjes
- Moerassen
- Heischrale vegetatie
- Open stuifzandlandschap
- Veenbos
- Ecologische verbindingen tussen gebieden
- Toekomstig landschap

Kempen Airport

Weert

Altweeterheide

Tungelroy

Stramproy

Grenspark Kempen-Broek

De Weerter Kempen valt geheel binnen het Grenspark Kempen-Broek. Gaandeweg is er één groot, aaneengesloten, natuurlijk landschap aan het ontstaan.

Molenbeersel

Bochelt

Budel-Schoot

Budel-Dorplein

Lozen

Industrieterrein

Zuid-Willemsvaart

Tungelroyse beek

Wat Natuurmonumenten betreft is de Weerter Kempen in 2037 een natuurlijk en robuust landschap waar de natuur haar gang gaat. Er ontstaat spontaan bossen, er groeit veen en grote grazers trekken van plek naar plek. Bij hevige regenval is het gebied erg nat en kunnen soms overstromingen plaatsvinden. En ook komt het voor dat nauwelijks een druppel water te vinden is. Deze en nog meer natuurlijke processen zorgen voor een afwisselend en karakteristiek landschap en een hoge diversiteit aan planten en dieren. Een landschap robuust genoeg om ook de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.

We zien op steeds meer plekken dat de natuur ons verrast als de mens een stapje terug doet. Juist dan ontstaat bijzondere landschappen die niet op de tekenafel zijn bedacht. Natuurmonumenten kiest daarom in de Weerter Kempen voor het vrije spel geven aan de natuur. Een omslag in denken, want dit betekent dat we ons minder richten op een vastliggend eindbeeld. En dit betekent ook dat we vaker niets doen. Iets wat niet in ons bloed zit als natuurbeheerder. In vaktermen betekent dit dat Natuurmonumenten in de Weerter Kempen kiest voor de beheerstrategie Nagevoeg Natuurlijk Landschap. Slechts in het Aeven, de Tungelewallen en rondom het Ringseleven wijken we af van deze keuze.

Weerter Kempen Een natuurlijk en robuust

Weerter Kempen in 2037

Natuurvisie Weerter Kempen 2019-2037

Stap 1

Huidige situatie

Het landschap van de Weerter Kempen is sterk beïnvloed door de mens. Ontginning, ontwatering, ontbossing, zandwinning en industrie hebben geleid tot een groot verlies aan biodiversiteit en laat een gemaakt landschap achter. Alleen hier en daar is nog rijke natuur aanwezig.

Natuurlijke processen vrij spel geven

Als de natuur vrij spel krijgt, ontstaan landschappen met veel verschillende soorten planten en dieren. Bijzondere natuur die we niet van tevoren hadden bedacht en vastgelegd in plannen. De natuur kent een bepaalde flexibiliteit en kan inspiratie bieden voor de uitdagingen waar we in Nederland in de 21ste eeuw voor staan.

Om welke natuurlijke processen gaat het?

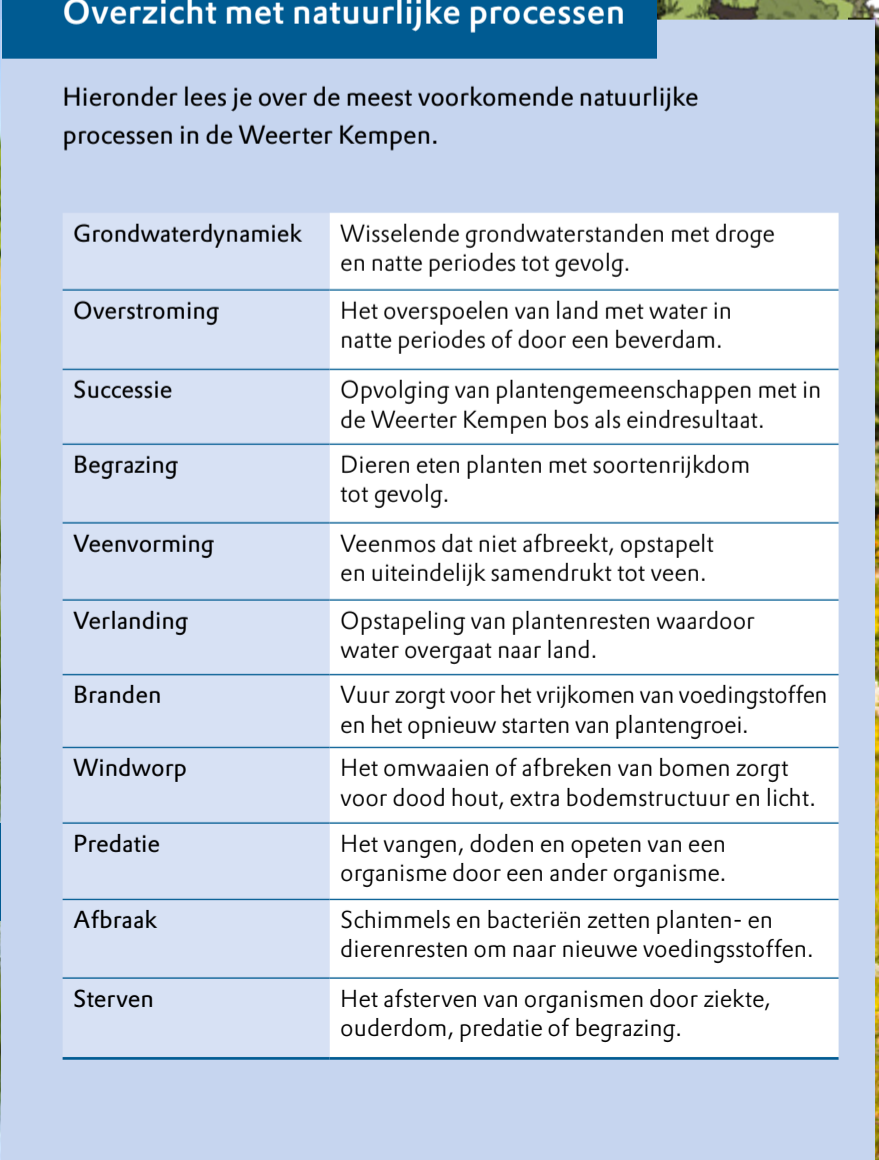
Natuurlijke processen zijn niet direct door de mens gestuurde invloeden op planten, dieren en het landschap. De mens heeft in Nederland door de eeuwen heen natuurlijke processen steeds meer weten te beteugelen. Dit maakt ons land veilig om te wonen en werken en geschikt voor landbouw. De schaduwkant hiervan is dat we leven in een gemaakt landschap en dat veel planten en dieren die hier oorspronkelijk voorkomen of zijn verdwenen of het steeds moeilijker hebben.

De belangrijkste natuurlijke processen die in de Weerter Kempen zullen voorkomen zijn overstromingen, vernatting, verdroging, droogte, veenvorming, begrazing en bebossing.

Overzicht met natuurlijke processen

Hieronder lees je over de meest voorkomende natuurlijke processen in de Weerter Kempen.

Grondwaterdynamiek	Wisselende grondwaterstanden met droge en natte periodes tot gevolg.
Overstroming	Het overspoelen van land met water in natte periodes of door een beverdam.
Successie	Opvolging van plantengemeenschappen met in de Weerter Kempen bos als eindresultaat.
Begrazing	Dieren eten planten met soortenrijkdom tot gevolg.
Veevorming	Veenmos dat niet afbreekt, opstapelt en uiteindelijk samendrukt tot veen.
Verlanding	Opstapeling van plantenresten waardoor water overgaat naar land.
Branden	Vuur zorgt voor het vrijkomen van voedingsstoffen en het opnieuw starten van plantengroei.
Windworp	Het omwaaien of afbreken van bomen zorgt voor dood hout, extra bodemstructuur en licht.
Predatie	Het vangen, doden en opeten van een organisme door een ander organisme.
Afbraak	Schimmels en bacteriën zetten planten- en dierenresten om naar nieuwe voedingsstoffen.
Sterven	Het afsterven van organismen door ziekte, ouderdom, predatie of begrazing.

Stap 2

De basis op orde

Voor natuurlijke processen hebben we een robuust landschap nodig. We voeren maatregelen uit als het dempen van waterlopen, het verwijderen van sterk bemeste gronden en het introduceren van dieren en planten die nodig zijn om een ecosysteem te bouwen.

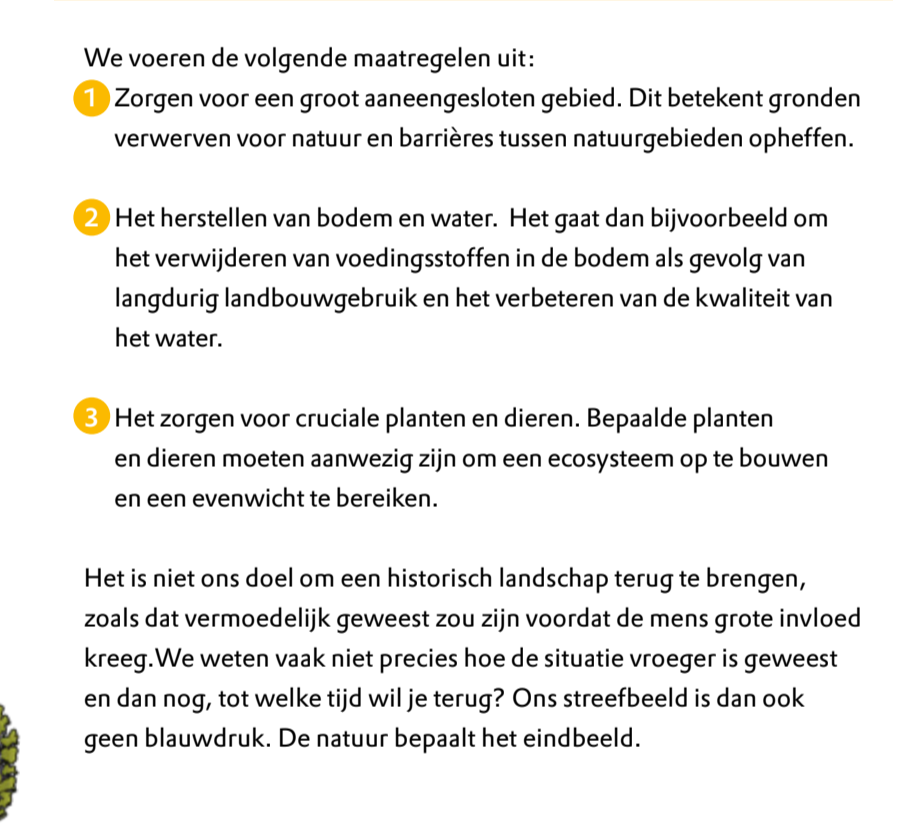
Wat is er voor nodig?

Sommige natuurlijke processen kunnen (nog) niet zomaar vrij spel krijgen. We hebben eerst een robuuste basis nodig. Hier is momenteel geen sprake van en er is de komende jaren veel werk te verzetten om dit in de Weerter Kempen mogelijk te maken.

We voeren de volgende maatregelen uit:

- 1 Zorgen voor een groot aaneengesloten gebied. Dit betekent gronden verwerven voor natuur en barrières tussen natuurgebieden opheffen.
- 2 Het herstellen van bodem en water. Het gaat dan bijvoorbeeld om het verwijderen van voedingsstoffen in de bodem als gevolg van langdurig landbouwgebruik en het verbeteren van de kwaliteit van het water.
- 3 Het zorgen voor cruciale planten en dieren. Bepaalde planten en dieren moeten aanwezig zijn om een ecosysteem op te bouwen en een evenwicht te bereiken.

Het is niet ons doel om een historisch landschap terug te brengen, zoals dat vermoedelijk geweest zou zijn voordat de mens grote invloed kreeg. We weten vaak niet precies hoe de situatie vroeger is geweest en dan nog, tot welke tijd wil je terug? Ons streefbeeld is dan ook geen blauwdruk. De natuur bepaalt het eindbeeld.

Met wie willen we dat doen?

Het streefbeeld laat zien wat Natuurmonumenten voor ogen heeft met de Weerter Kempen. Het is de leidraad voor het beheer van onze gebieden. Natuurmonumenten wil een goede buur zijn en persoonlijk contact hebben over ons streefbeeld voor de Weerter Kempen. We gaan daarom in gesprek met partnerorganisaties, vrijwilligersgroepen, burgerinitiatieven, terreinbeherende instanties, overheden en particulieren.

De Weerter Kempen maakt onderdeel uit van het Grenspark Kempen-Broek. Het doel is om er een aaneengesloten gebied van te maken en ook hier natuurlijke processen zo veel mogelijk hun gang laten gaan. De komende jaren willen we eveneens de samenwerking tussen Belgische en Nederlandse beheerders voorzetten om te komen tot een gezamenlijke visie.

Wil je meer weten over de natuurvisie Weerter Kempen? Stuur dan een mail naar kempenbroek@natuurmonumenten.nl

Stap 3

De natuurlijke gang

We doen een stapje terug en laten steeds meer natuurlijke processen toe. De Weerter Kempen wordt steeds natter, er vormen zich nieuwe bossen en er is weer sprake van veenvorming. Het landschap is afwisselend en veranderd ook continue.

Wanneer grijpen we in?

In het grootste deel van de Weerter Kempen kiest Natuurmonumenten voor natuurlijke processen. Maar dit betekent niet dat we helemaal niets doen. Natuurlijke processen kunnen namelijk niet zomaar hun gang gaan. Dit willen we wel, maar in de praktijk kan dat niet altijd of nog niet altijd.

We grijpen in als:

Een fundamenteel maatschappelijk belang in het geding is

- veiligheid of gezondheid van mensen
- onnodig lijden van dieren
- schade aan eigendommen van anderen

Er sprake is van een onomkeerbaar negatief effect op een beschermde waarde

- europees beschermde planten, dieren of leefgebieden
- unieke soorten voor Nederland, zoals Duitse zandloopkever
- geschiedenis waarvan een belanghebbende aangeeft ze levend te willen houden

De basis (nog) niet op orde is:

- onvoldoende aaneengeslotenheid, waardoor soorten niet kunnen vluchten of water niet verder kan stromen.
- vervuiling waardoor een natuurlijk proces leidt tot grote en onomkeerbare gevolgen.
- geen overgangen waardoor soorten zich niet kunnen verspreiden.

Stap 4

Natuurlijk & robuust Weerter Kempen

De natuur gaat haar gang en verrast ons. Ze vormt een afwisselend en karakteristiek landschap met een hoge diversiteit aan planten en dieren. Het gebied kan goed omgaan met effecten van klimaatverandering als extreme droogte en extreem natte periodes.

Waarom kiezen we voor natuurlijke processen?

We hebben algemene argumenten (waarom) en gebiedspecifieke argumenten (waarom in de Weerter Kempen) die ten grondslag liggen aan onze keuze voor natuurlijke processen.

Waarom natuurlijke processen?	Waarom in de Weerter Kempen?
Koppeling met klimaatverandering Robuuste natuurlijke landschappen kunnen de gevolgen van klimaatverandering beter opvangen.	Voldoende oppervlakte De Weerter Kempen heeft voldoende oppervlakte waardoor landschapsvormende processen op grote schaal ongestoord kunnen verlopen.
Landelijk ecologisch belang Beheer gericht op natuurlijke processen gebeurt niet veel in Nederland, waardoor levensgemeenschappen ontbreken die vroeger wel voorkwamen.	Interne diversiteit Er komen veel verschillen voor in voedselrijkdom en hoogteligging. Deze grote mate aan diversiteit zal ook een grote biodiversiteit tot gevolg zal hebben.
Wetenschappelijke nieuwsgierigheid We kunnen veel leren over het verloop van natuurlijke processen en de reactie van levensgemeenschappen daarop.	Goed verenigbaar met actuele waarden Er is nu al sprake van een landschap met een mate van natuurlijkheid en beheer met natuurlijke processen.
Belevingswaarde Het levert bijzondere belevingswaarden op, vooral de uitgestrektheid en ongerepteheid in meer natuurlijke landschappen spreekt tot de verbeelding.	Sluit aan op omgeving en ambitie partners Hiermee dragen we bij aan het doel van het Grenspark Kempen-Broek: een aaneengesloten gebied waar natuurlijke processen zo veel mogelijk hun gang kunnen gaan.
Educatieve functie Er ontstaan mogelijkheden om kennis te nemen van het verlopen van natuurlijke processen en de resultaten daarvan.	